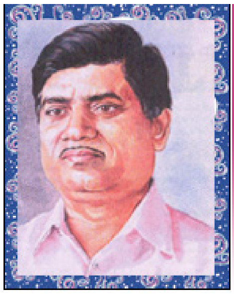

కొన్ని దశాబ్దాలపాటు ఆకాశవాణిలో వివిధ హోదాల్లో పనిచేసిన అల్లంరాజు వెంకటరావు గారు 'సుధామ'గా సాహితీ లోకంలో సుప్రసిద్ధులు. సుధామగారు కవి, రచయిత, వక్త, కాలమిస్ట్, కార్టూనిస్ట్, సాహితీ విమర్శకులు..! వృత్తి రీత్యానూ, ప్రవృత్తి రీత్యానూ ఆయన కలుసుకున్న, తెలుసుకున్న వ్యక్తుల గురించి, సందర్భాల గురించి ప్రతినెలా 'రేడియో జ్ఞాపకాలు'గా మలచి మనకి అందిస్తున్నారు. సుధామగారి ఇ-మెయిల్ –
sudhama60@yahoo.com

26

విజయవాడ ఆకాశవాణిలో చేరాక జూలై నెలలోనే నేను కడపకు మొదటిసారిగా వెళ్ళాను. తమాషాగా అది ఆఫీసు పనిమీదేమీకాదు. వ్యక్తిగత గౌరవహోదాలోనే. 1990లో నేను నలభయ్యవ ఏట అడుగుపెట్టిన సందర్భంగా ఆ నవంబర్‌లో మొదటిసారిగా మొత్తం ముప్ఫై ఆరు కవితలతో 'అగ్నిసుధ' కవితా సంకలనం ప్రచరించాను. అంతకు ముందు 1974లో మిత్రుడు డాక్టర్ నాగినేని భాస్కర్ రావ్, నేను కలిసి 'మేం' కవితాసంకలనం వెలువరించినా అచ్చంగా నాదంటూ ఒక కవితాసంపుటి మొదటిసారిగా ప్రచురించింది 'అగ్నిసుధ'యే! 1980 నాటికి మొత్తం కవిత్వపు ట్రెండే మారిపోయింది. చాన్నాళ్ళుగా కవిత్వం రాస్తున్నా నాదంటూ ఒక సంకలనం పుస్తకరూపంలో అంతవరకూ ప్రచురించకపోవడానికి ఆర్థిక వనరులేకాక ఆ విషయంపై అంత శ్రద్ధ లేకపోవడమూ ఒక కారణం. ప్రముఖ కవి, రచయిత, చిత్రకారులు శ్రీ శీలా వీర్రాజుగారి ప్రోద్బలం చేయడమేకాక నా కవితల ఎంపిక బాధ్యత కూడా ఆయనే తీసుకుని ముఖచిత్రం కూడా సంతరించి పెట్టారు. నా కవిత్వమే నా గురించి చెప్పాలన్న ఉద్దేశం కలవాడిని కనుక దానికి ఏ ప్రముఖుని చేతా ముందుమాట అంటూ ఏమీ రాయించడం జరగలేదు.

'అగ్నిసుధ' సంకలనానికి మంచి సమీక్షలే వచ్చాయి. 'విశాలాంధ్ర'లో సోమసుందర్, 'ఈనాడు'లో డా.ఏటుకూరి ప్రసాద్, 'ఆంధ్రజ్యోతి'లో ద్వానాశాస్త్రి, 'ఇండియాటుడే'లో జి.రాజశుక్ మొదలైనవారి సమీక్షలే కాక సాధారణంగా తెలుగు పుస్తకాలను పట్టించుకోని ఆంగ్లపత్రికల్లో కూడా అగ్నిసుధ సమీక్షలు రావటం నాకు ఆనందం కలిగించింది. 'త్రివేణి' ఆంగ్ల త్రైమాసికలో డాక్టర్ ధారా రామనాథ శాస్త్రిగారు, 'ది హిందూ'లో గంధం అప్పారావ్, 'ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెస్'లో శ్రీమతి డా.భార్గవి పి.రావు అగ్నిసుధను సమీక్షించారు. శ్రీ బి.రాజలింగం ఐ.ఏ.యస్ అధ్యక్షులుగా వడ్డెపల్లి కృష్ణ ప్రధాన కార్యదర్శిగా ఉన్న కలహంసి ఆర్ట్స్

సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థ 'కలహంసి - బాబయ్య స్మారక అవార్డును' 1991 మే నెలలో జరిగిన హైదరాబాద్ ప్రెస్‌క్లబ్‌లోని సభలో డా.సి.నారాయణ రెడ్డి చేతులమీదుగా ప్రదానం చేసారు. డా.ఎన్.గోపి ఆ సభలో 'అగ్నిసుధ' కావ్య ప్రసంగం చేసారు.

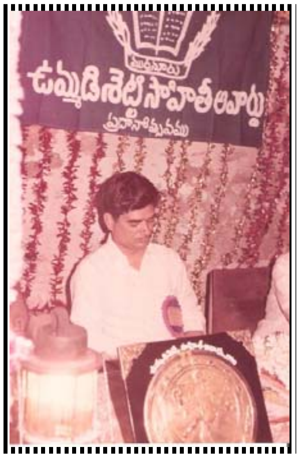

కడపజిల్లా ముద్దునూరులోని ఉమ్మడిశెట్టి కుటుంబ సభ్యులు ప్రముఖ కవి రాధేయ వ్యవస్థాపకులుగా ఉమ్మడిశెట్టి సాహిత్య అవార్డును 1988లో నెలకొల్పారు. మొదటిసారిగా సౌభాగ్య 'కృత్యాదవస్థ'కు 1989లో శిఖామణి 'మువ్వల చేతికర్ర'కు లభించిన ఉమ్మడి శెట్టి సాహితీ అవార్డు 1990 సంవత్సరానికి నా 'అగ్నిసుధ'కు లభించినట్లు ఒకరోజు ఉదయం రేడియోలోని ప్రాంతీయ వార్తల్లోనే విని ఆనందోద్విగ్నితకు లోనయ్యాను. ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా సమాఖ్య చిలకలూరిపేట ఉపాధ్యక్షులు శ్రీమతి. టి.వాణీ రంగారావు అభినందిస్తూ లేఖ రాయడమూ గుర్తుంది.

ఇంతకూ అసలు విషయం 1991 జూలై 28 ఆదివారం కడప పట్టణంలోని జిల్లా కేంద్ర గ్రంథాలయంలో ఉమ్మడిశెట్టి సాహితీ అవార్డు ప్రదాన సభ జరిగింది. విజయవాడ నుండే వెళ్ళి ఆ అవార్డును శ్రీ జానుమద్ది హనుమచ్ఛాస్త్రిగారి చేతుల మీదుగా అందుకున్నాను. కవిగా పొందిన ఆ అవార్డుల ఉత్సాహంకూడా విజయవాడ తెలుగు విభాగం నిర్వహణకు నాకు 'బూస్ట్'నిచ్చింది.

అప్పట్లో ఇంకా సెల్‌ఫోన్‌ల ప్రభంజనమూ లేదు, ప్రైవేట్ రేడియో ఛానెల్స్ ఊసూలేదు. కానీ విజయవాడ ఆకాశవాణిలో టెలిఫోన్ ముఖాముఖి కార్యక్రమానికి మంచి ఆదరణ లభించింది. రాత్రి 9.30 నుండి ఓ అరగంట పాటు ప్రత్యక్ష ప్రసారంగా శ్రోతలు ఫోన్‌లో అడిగిన ప్రశ్నలకు ఆయారంగాల విషయ నిపుణులు అప్పటికప్పుడు సమాధానాలిచ్చేవారు. దానికోసం స్టూడియోలో విషయనిపుణులు కూర్చుని ఉండగా ఫోన్‌లో వచ్చిన శ్రోతల ప్రశ్నలను అప్పటికప్పుడు రికార్డు చేస్తూ వెంట వెంటనే విషయ నిపుణులకు, శ్రోతలకు కూడా వినిపింపచేసి ఆ వెంటనే వారి సమాధానం ప్రత్యక్ష ప్రసారం చేసేవారం. విషయ నిపుణులతోబాటు స్టూడియోలో నేను కూర్చుని ఉండగా ప్రొడక్షన్ అసిస్టెంట్స్ బృందం ఆ ఫోన్స్‌లో ప్రశ్నలు రికార్డు చేసి వెంటనే ప్లే చేయడం అదీ చేసేవారు. నెలకొకసారి నిర్వహించే ఆ కార్యక్రమానికై వివిధ విషయరంగ నిపుణులను ఎంపిక చేయడం, వారిని సమయానికి సన్నద్ధం చేయడం ఆ రోజుల్లో మరీ శ్రమతో కూడిన పనే అయినా శ్రోతలు తెగ ఫోన్లు చేసేవారు. అరగంటలో కనీసం ఓ పదిహేను ఇరవై శ్రోతల ప్రశ్నలకయినా సమాధానాలు ఇప్పించేవాడిని. ప్రశ్న ఎంత క్లుప్తంగా, సూటిగా ఉండాలని నిర్దేశించేవారమో అంత సూటిగా అదే సమయంలో స్పష్టంగా సమాధానాలు విషయ నిపుణులు ఇవ్వవలసి ఉండేది.

నాటి విజయవాడ నగర మేయర్ శ్రీ జంధ్యాల శంకర్ గారితో

91 ఆగస్టులో టెలిఫోన్ ముఖాముఖిలో వినియోగదారుల సమస్యల మీదే సమాధానాలిప్పించడం జరిగింది. అప్పుడు ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రికలో వినియోగదారుల కాలమ్ నిర్వహిస్తున్న శ్రీ నందకిశోర్ విజయవాడ కన్స్యూమర్ సమాఖ్య శ్రీపి.వి.వి.సత్యనారాయణ మూర్తి గార్ల సమాధానాలే ఆ నెలలో ప్రసారమయ్యాయి. ఆ మరుసటినెల సెప్టెంబర్ లో జీవితభీమాకి సంబంధించిన శ్రోతల సందేహాలకు ఎల్.ఐ.సి ఆఫ్ ఇండియా మచిలీపట్నం మేనేజర్, మార్కెటింగ్ మేనేజర్ శ్రీ పి.ఎన్.శాస్త్రి, శ్రీసి.ఎస్ మాధవరావుగార్లు సమాధానాలివ్వగా అక్టోబర్ కార్యక్రమాన్ని అప్పుడు విజయవాడ మేయర్‌గా ఉన్న డాక్టర్ జంధ్యాల శంకర్ గారితో రూపొందించి

ప్రసారం చేసాం. మేయర్ గారితో టెలిఫోన్ ముఖాముఖి అనేసరికి విజయవాడ పౌరులు ఉత్సాహంగా స్పందించారు. అలాంటి కార్యక్రమం అప్పటికి కొత్తేమరి. ఆ తరువాత తరువాత కదా దూరదర్శన్‌లో చంద్రబాబు రేడియోలో వలెనే ప్రజలతో ముఖాముఖి కార్యక్రమాల్లోకి దిగింది.

సరే ఆగస్టు'1991 కార్యక్రమాల గురించి కదా చెబుతానన్నది. రేడియోలో చర్చాకార్యక్రమాలకు కూడా మంచి ఆదరణ శ్రోతల నుంచి ఉండేది. సాధారణంగా పుస్తకప్రచురణ సంస్థలంటే కేవలం లాభాపేక్ష దృష్టి కలిగినవేనన్నమాట నేడు ప్రచలితంగా ఉంది. అయితే ఆ రోజుల్లోనూ ప్రచురణ సంస్థలు వ్యాపారమే చేస్తున్నా సాహిత్యం పట్ల అనురక్తి, ఒక శ్రద్ధ ఉండిన ప్రచురణకర్తలుండేవారు. ఆగస్టు 19, 1991 రాత్రి 9.30కు నేను 'ప్రచురణ సంస్థల సాహితీసేవ' అనే ఒక చర్చాకార్యక్రమాన్ని రూపొందించి ప్రసారం చేసాను. ప్రముఖ సంపాదకులు, పాత్రికేయులు విశాలాంధ్ర పత్రికకు నాడు సంపాదకులుగా ఉన్న శ్రీ సి.రాఘవాచారిగారు, ఉత్తమ పఠనాభిరుచిని పెంచిన బాపు, రమణల సన్మిత్రుడు నవోదయ పబ్లిషర్స్ అధినేత శ్రీ.ఎ. రామ్మోహన్‌రావ్, అలాగే ఆంధ్రప్రభ సంపాదకులుగా పనిచేసిన వావిళ్ళ వారిని కూడా ఎరిగిన శ్రీ కూచిమంచి సత్యసుబ్రహ్మణ్యంగారు, ఒక మహిళా పాఠకురాలిగా శ్రీమతి. మంగళగిరి ప్రమీలదేవి ఆ చర్చలో పాల్గొన్నారు.

శ్రీ సి.రాఘవాచారి

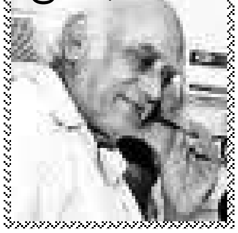

(నవోదయ) శ్రీ రామ్మోహన్

91 సెప్టెంబర్‌లో టెలిఫోన్ ముఖాముఖి జీవితభీమా గురించి ప్లాన్ చేసి, చర్చా కార్యక్రమం బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థ గురించి చేయాలనిపించి బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థలో నూతన పరిణామాలు గురించి ఇండియన్ బ్యాంక్, సెంట్రల్ బ్యాంక్, ఇండియన్ ఓవర్‌సీస్ బ్యాంక్ రీజనల్ మేనేజర్లు ఎ.ఎస్.దీక్షిత్, ఆర్.లక్ష్మణరావ్, ఎం.కామేశ్వరరావు గార్లతో మచిలీపట్నం నోబెల్ కళాశాల ఆర్థిక శాస్త్ర విభాగం అధిపతి కె.బాలకోటేశ్వర రావుగారి అనుసంధానంతో ప్రసారం చేయడం జరిగింది. అప్పుడప్పుడే క్రెడిట్ కార్డులు, ఎ.టి.ఎంలు, ఇంటర్నెట్‌లకు మూలబీజాలు పడుతున్నాయి. అలాగే అక్టోబర్'91 చర్చాకార్యక్రమంగా 'ఆటల అభివృద్ధికి అవరోధాలేమిటి' అనే అంశంపై క్రికెట్ క్రేజ్ ప్రక్కన పెట్టి అథ్లెటిక్స్, బ్యాట్‌మింటన్, కోకో వంటి ఆటల కోచ్‌లు కె.వి.శంకర్రావు, పున్నయ్య చౌదరి, కుమారి. వి.ఝాన్సీలను జిల్లా స్పోర్ట్స్ అథారిటి ఆఫ్ ఇండియా సెక్రటరీ కె.ప్రభాకర్ రెడ్డి ప్రధానవ్యక్తిగా చర్చ ప్రసారమైంది. జాతీయక్రీడ అయిన 'హాకీ' ఎలా నిరాదరణకు గురి అవుతున్నదీ, ఆటలంటే ఒక్క క్రికెట్ మాత్రమే కాదనీ అంతర్జాతీయంగానూ, ఒలంపిక్స్‌లనూ రాణించడానికి ఆటలో అభివృద్ధి ఎలా చేయగలం అనే అంశంపై ఆసక్తికర చర్చే జరిగింది.

జాతీయ, అంతర్జాతీయ, రాష్ట్ర విశేషాలను వారం వారం 'నడుస్తున్న చరిత్ర' పేరిట ప్రతి శనివారం రాత్రి ప్రసారం చేసే కార్యక్రమానికి లైవ్ కాదుగానీ తాజా పరిణామాలు కూడా చెప్పాలని ప్రసారానికి ఓ మూడు నాలుగు గంటల ముందు రికార్డు చేసిన సందర్భాలు ఉన్నాయి. పత్రికా జర్నలిస్టులే ఆ కార్యక్రమం సమర్పించేవారు. శ్రీ చల్లా అనంత పద్మనాభస్వామి (ఆంధ్రప్రభ) శ్రీకె. చక్రవర్తి (ఆంధ్రజ్యోతి) బి.ఎల్.నారాయణ (డక్కన్ క్రానికల్) వంటివారే కాక సీనియర్ పాత్రికేయులు, రచయిత అయిన శ్రీ రెంటాల గోపాలకృష్ణగారు కూడా అక్టోబర్'12న నడుస్తున్న చరిత్ర సమర్పించడం నాకు గుర్తుంది. రిటైరయినా ఆయన శ్రద్ధ, నిబద్ధతా గొప్పవి. ప్రముఖ కవయిత్రి, రచయిత్రి రెంటాల కల్పన వారి అమ్మాయేననుకుంటా! అలాగే నరసరావుపేట నుండి యూనివర్సల్ కన్స్యూమర్ అసోసియేషన్‌కు చెందిన శ్రీడి.హరగోపాలరావు గారు వారం వారం వినియోగదారుల ప్రశ్నలకు సమాధానాలివ్వడానికి ఆగస్టులో వచ్చారు.

శ్రీ రెంటాల గోపాలకృష్ణగారు

ఇక సాహిత్య కార్యక్రమాల విషయానికి వస్తే అప్పట్లో ఆంధ్రజ్యోతి దిన పత్రికలో సబ్ ఎడిటర్‌గా ఉన్న (ఇప్పుడు 'మాభూమి' మాసపత్రిక, హైదరాబాద్ సంపాదకులు) శ్రీపానుగోటి కృష్ణారెడ్డి ఆగస్టులో గ్రంధావలోకనంలో మధురాంతకం రాజారాంగారి కథల పుస్తకంపై మంచి సమీక్ష చేసారు. సెప్టెంబర్‌లో విజయవాడ శారదా కళాశాల తెలుగు లెక్చరర్ శ్రీ బాపట్ల రాజగోపాలశర్మ కొత్త రామకోటయ్య రాసిన భాగవత ప్రభ వంటి నాలుగు ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సమీక్షించగా, గుంటూరు జె.కె.సి.కళాశాల లెక్చరర్ శ్రీ పులిచర్ల సుబ్బారావు గారు కూడా గ్రంధావలోకనం కార్యక్రమం పట్ల ఆసక్తి చూపారు. ప్రముఖ కవి పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారి పుత్రులు అయిన శ్రీ పింగళి వెంకట కృష్ణారావుగారు ఆగస్టులో సరస వినోదిని కార్యక్రమం నిర్వహించారు. శ్రీ కావూరి పూర్ణచంద్రరావుగారు సెప్టెంబర్‌లో శ్రోతలు రాసిపంపిన సమస్యాపూరణ పద్యాలను సరస వినోదినిలో ప్రెజెంట్ చేశారు. ప్రసంగ పరంపరను ఒక అంశం ఆధారితంగా రూపొందించే వాళ్ళమని చెప్పాకదా! హద్దులు - సరిహద్దులు పేర ఆగస్టులో హాస్యప్రసంగాలులో ప్రముఖ రచయిత శ్రీ దర్భా బాబూరావుగారు 'ముగింపు తేదీ దగ్గరపడితే' అనే అంశం మీద, శ్రీవి.మధుసూధనరావు 'జుట్టురాలేవేళ' గురించి ప్రసంగించారు. సెప్టెంబర్‌లో 'అణగారిన అతివలు - అమృతహృదయులు' అనే ప్రసంగాల మకుటంతో ప్రముఖ పాత్రికేయులు శ్రీ పరకాల పట్టాభిరామారావు గారు, 'అబలత్వం పుట్టుకలోనా? పెంపకంలోనా' అనీ, 'స్త్రీలు - న్యాయ వ్యవస్థ గురించి' అడ్వొకేట్ డి.బాలగారు, 'స్త్రీలు - నిరక్షరాస్యత' గురించి శ్రీ వెలగా వెంకటప్పయ్యగారు తమ ప్రసంగాలందించారు. ఆగస్టు నెలలో ప్రముఖ పాత్రికేయులు శ్రీ తుర్లపాటి కుటుంబరావుగారు టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారి వద్ద కొంతకాలం సహాయకులుగా పనిచేసారని గ్రహించి 'ప్రకాశంతో నా జ్ఞాపకాలు' అనే అంశంపై ఆయనను ఇంటర్వ్యూ చేసాను. సెప్టెంబర్ 10 విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారి జన్మదినం కనుక సరిగ్గా అదేరోజు రాత్రి 'మా నాన్నగారి సాహితీయాత్ర' అని విశ్వనాథ కుమారుడు విశ్వనాథ పావనిశాస్త్రితో పరిచయ కార్యక్రమం చేశాను. అప్పుడే పావనిశాస్త్రి మంచి మిత్రుడయ్యాడు. కాలం ఆ తరువాత అవన్నీ ఎగరేసుకుపోయింది 'కవితాహారం' పేరిట ప్రసారం చేసే కార్యక్రమంలో సెప్టెంబర్‌లో డా.పాపినేని శివశంకర్, శ్రీ రావి రంగారావు తమ కవితలను వినిపించారు. కవులుగా అప్పటికే లబ్ధప్రతిష్ఠులవుతున్న కవులు వాళ్ళు.

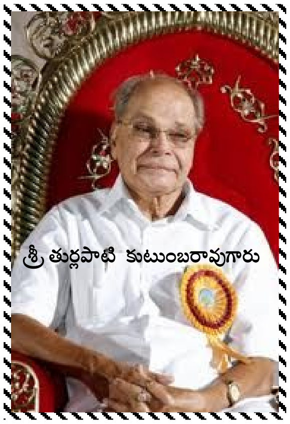
శ్రీ తుర్లపాటి కుటుంబరావుగారు

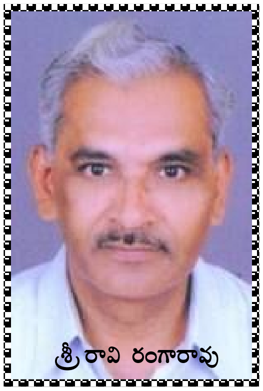
శ్రీ రావి రంగారావు

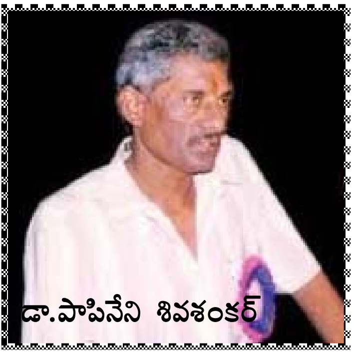
డా.పాపినేని శివశంకర్

1991లోనే జరిగిన ఒక ప్రత్యేక సందర్భం గోదావరి పుష్కరాలు. నిజానికి గోదావరి రాజమండ్రి దగ్గర. రాజమండ్రి విజయవాడ ఆకాశవాణి పరిధిలోకి రాదు. అది విశాఖపట్నం ఆకాశవాణి పరిధిలోనిది. కానీ కొవ్వూరు పశ్చిమగోదావరిలోది కనుక పశ్చిమ గోదావరి విజయవాడ కేంద్ర పరిధిలో ఉండడం వల్ల స్వతహాగా ఆధ్యాత్మిక చింతనాసక్తి ఎక్కువగా ఉంటూండిన డైరెక్టర్ కులకర్ణిగారు గోదావరి పుష్కరాలకు ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు రూపొందించి కొవ్వూరు కేంద్రంగా రికార్డింగులు అవీ చేసి ప్రసారం చేయాలని సమాయత్తం చేసారు. గోదావరి పుష్కరాల కవరేజ్ మరచిపోలేని ఒక గొప్ప అనుభవం. అందులో భాగస్వామ్యం కావడం ఆనంద సంధాయకం. ధవళేశ్వరంలో ఉండిన శ్రీ సుందర చైతన్యానంద స్వామి వారిచే గోదావరి పుష్కర ప్రాశస్త్యం అనే ప్రసంగం ఆగస్టు 13న, 23న గౌతమీ మహాత్మ్యం గురించి కొవ్వూరు సంస్కృత కళాశాలకు చెందిన శ్రీ దోర్భల ప్రభాకర్ శర్మగారి ప్రసంగం ప్రత్యేకించి తొలుత విశేష ప్రసంగాలుగా ప్రసారం చేయడం జరిగింది.

(1991 గోదావరి పుష్కరాల మరికొన్ని కబుర్లతో వచ్చేనెలలో కలుసుకుందాం)

Post your comments

పుస్తక ప్రపంచం

కలం తొక్కని కలం

కల్తీ లేని కవితలు

అభ్యుదయ వాదానికి కొత్త బాట

సమీక్ష

అగ్నిసుధ

ఈనాడు
ఆదివారం
10.3.91

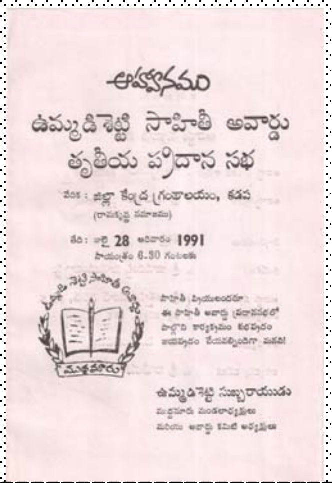
ఆహ్వానము

ఉమ్మడిశెట్టి సాహితీ అవార్డు
తృతీయ ప్రదాన సభ

'సుధామ'కు అవార్డు ప్రదానం

ఈనాడు
(దినపత్రిక)
6 మే 1991 సంచికలో

INDIAN EXPRESS
SATUR DAY
WEEK END MAGAZINE
16th Feb '91

Enjoyable anthology

AGNI SUDHA by Sudhama, pages 100. Copies can be had from Sakhikumari Publications, 16-11-310/9/1, Saleemnagar colony, Malakpet, Hyderabad - 36. Rs. 20.

Accessibility to printing facilities has tempted quite a few people to compile their works in a hurry. Those who can write a few lines in the name of modern verse have started converting them into books. Fortunately, *Agni Sudha* does not come under this category. Sudhama's exposure to the media has definitely helped him acquire the maturity essential for good poetry writing. *Agni Sudha* is his first book of poems.

This anthology has around forty poems. Many of them reflect social awareness. *Spruha* laments about the apathetic society "which has sight but no vision, which walks on the road without any aim." Sudhama's two poems about death, *Evaraina Pothe* and *Mruthyuvu* are not empty lamentations. They define life in a profound way. Life is a thoughtful elegy, the poet says. In *Appudu*, the erotic imagery is very neatly clothed in aestheticism. *Kudaradu* projects his definition of good poetry.

On the whole, *Agni Sudha* is an enjoyable set of poems. Sudhama is indeed versatile. His masculine tone combined with a robust optimism is a striking feature of this anthology.

Bhargavi P. Rao

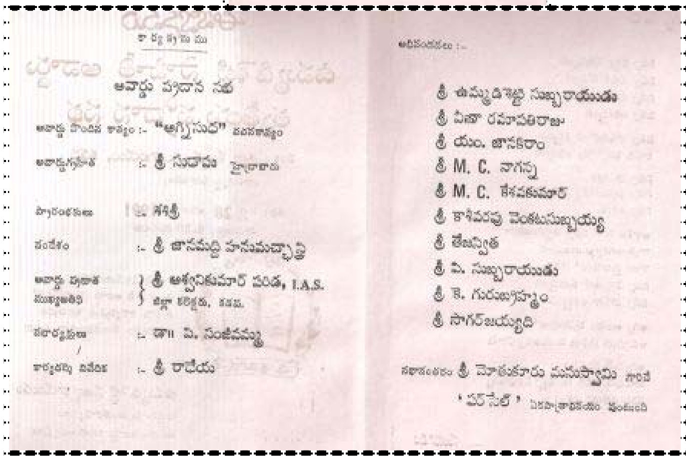
అవార్డు ప్రదాన సభ

అవార్డు పొందిన కావ్యం :- "అగ్నిసుధ" వచనకావ్యం

అవార్డుగ్రహీత :- శ్రీ సుధామ హైదరాబాదు